

Závěry šetření havárie na řece Bečvě místopředsedkyně Senátu Jitky Seitlové

Tisková zpráva k tiskové konferenci místopředsedkyně Senátu Jitky Seitlové

Praktiky skoro jako v Černobylu. Hlavně aby nebyla panika.

Varování občanů o havárii na Bečvě bylo opožděné, teprve druhý až čtvrtý den po jejím zjištění, a to jen díky vlastní iniciativě měst na řece. Kraje, kterým tato kompetence náleží, varování nevydaly. Vyloučeno přitom nebylo nebezpečí újmy na zdraví a majetku.

Bylo pár dní před volbami do krajů a Senátu. Havárie v těsné blízkosti chemické továrny spojené s premiérem byla pro vládní strany potíží.

Pozn. V případě havárie v Černobylu byla informace lidem předána až po 48 hodinách, především kvůli strachu z paniky a ohrožení důvěryhodnosti stranického řízení.

Do zákona navrhuji v případech všech mimořádných událostí ohrožení zdraví, života nebo majetku za povinnost úřadů vydat vždy a neodkladně pro veřejnost informace a varování.

Kdo ponese odpovědnost za likvidaci havárie na Bečvě?

Úřady neměly jasno v tom, kdo zásah záchranných a likvidačních prací při havárii na Bečvě řídí a měl řídit. Slabá, možná, běžná praxe a právním předpisům neodpovídající byla zejména zpočátku spolupráce a podpora odborných institucí státu (ČIŽP, Povodí). Proč se to stalo právě u havárie na Bečvě?

Kdo práce řídí, nese za jejich průběh plnou odpovědnost. Kdo nese odpovědnost za průběh zneškodňování havárie na řece Bečvě se už ale nikdy nedozvíme.

Považuji za nesprávné uložení tohoto břemena úředníkům vodoprávních úřadů obcí, jak nadále nyní navrhuje Ministerstvo životního prostředí. Vlastní řízení a koordinace zásahu by stejně jako u jiných havárií měla náležet vedení integrovaného záchranného systému.

Obce, které žádaly o pomoc, se jí nedočkaly.

Tehdejší hejtman Olomouckého kraje informoval svůj vodoprávní úřad až druhý den po zjištění havárie na Bečvě, přestože se situace již první den vyvíjela jako mimořádně závažná. Vodoprávní úřad v Lipníku nad Bečvou žádal o převzetí řízení Krajský úřad Olomouckého kraje, ten ovšem o této žádosti „nevěděl“. Je přitom stanoveno zákonem, že pokud obec není schopna zajistit zneškodnění sama a požádá o pomoc krajský úřad, ten ji má převzít.

Proč byl odběr vzorků v prvních kritických hodinách havárie na Bečvě tak podceňen?

Chyběla odborná koordinace a odpovídající metodika. Vzorky z kritických míst a vyústí kanálů byly odebrány opožděně, cenné okamžité vzorky od rybářů bezdůvodně vylity, většina vzorků byla do laboratoří předána až druhý den po havárii, monitoring bentosu byl proveden až pátý den. Určení kyanidů nebylo laboratořemi v prvních dnech vůbec prováděno.

Rychlé a správné odebrání vzorků na rizikových místech je rozhodující pro zjištění zdroje havárie. Chyby při zásahu na Bečvě jsou dnes jednou z hlavních příčin problémů se stanovením viníka havarijního úniku nebezpečných chemikálií.

Přítomnost kyanidů v Bečvě identifikována až po čtyřech dnech od havárie.

Zjištění charakteru znečištění je rozhodující pro stanovení míry rizika, ochranu zdraví a životů občanů a jejich majetků. Celé čtyři dny trvalo, než laboratoře zjistily přítomnost kyanidů v řece. Teprve pátý den to bylo sděleno záchranářům a veřejnosti. V případě tak nebezpečné látky je nutné reagovat mnohem rychleji. Proč laboratoře nebyly schopny kyanidy zjistit dříve? Není také jasné, proč v prvních dnech v odebraných vzorcích nebyly analýzy na kyanidy vůbec prováděny. Jsou jako zdroj havárií na povrchových vodách známé a v postiženém úseku Bečvy byly zjištěny již dříve. Běžně trvá analýza kyanidů 4 až 6 hodin.

Naskýtá se domněnka, že tuto informaci laboratoře z neznámých důvodů zveřejnily a předaly složkám IZS opožděně.

Rybáři se postarali o odstranění uhynulých ryb. Kdo jim likvidaci uhradí?

Rybáři začali okamžitě vybírat uhynulé ryby z řeky. Velela povinnost starat se o stav řeky. Kdyby uhynulé ryby nebyly v co nejkratší době vyloveny a likvidovány, došlo by k jejich rozkladu a dalšímu poškození kvality vody v řece. Nešlo ovšem o jejich povinnost. Uhynulé ryby nebyly ani jejich vlastnictvím. Protože jim ale nebylo vydáno správné rozhodnutí o povinnosti odstranění následků havárie, bude finanční náhrada za jejich skvělou a důležitou práci vymahatelná pouze v případě usvědčení viníka havárie.

Více, včetně navrhovaných legislativních změn, naleznete ve zprávě „Postup orgánů veřejné správy a státu dotčených havárií na Bečvě v září 2020 a komentář jejich posouzení“ na webových stránkách senátorky na odkaze: https://seitlova.cz/dokumenty/tiskove_zpravy/60e70ceadaac28.85334446.pdf .

Slíbená novela vodního zákona k haváriím nebude.

Ministerstvo životního prostředí svůj slib o novele vodního zákona k problematice havárií na vodách nesplnilo. Návrh na jednání vlády ani do Parlamentu doposud nepředložilo a do konce volebního období již dle informací, které má senátorka k dispozici, předložit nestihne.

Frank Bold se připojuje a doplňuje žádost o zahájení řízení na ČIŽP

Na základě spolupráce senátorky Jitky Seitlové s organizací Frank Bold Advokáti, s.r.o. byla včera zaslána České inspekci životního prostředí žádost – „oznámení účasti na řízení o uložení nápravných opatření dle § 8 zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě“ ve věci úniku znečišťujících látek do řeky Bečvy, ke kterému došlo dne 20. 9. 2020.

V Přerově 6. 8. 2021

Zpracovala: Alžběta Guryčová